

In de Waag-
tinkel over het
hianen aan de
Gods-woord-
denkgyrnas-
eigering weten
een weigering.
r Berkhof.
ten mond mis-
uinst argeloos
de Kerk" „de
geloovigen de
". De dierbare
" zijn niet in
d.w.z. minder
zegde immers
Schrift Gods
reft lezen we:

en identiek is
e, die de ver-
rifiert omschrijft
dijk voor ver-

m. De „Open-
n Gods heer-
schapp-
se meteen in-
leze daad van
ig is dus ook
kene" mensch
„ontmoeting"
ongeveer be-
e menscheid
den bijbel; de
„getuigenis"

een moeilijk-

geloof zelf op,
en onder deze
en van geen

ter die onge-
achte, luther-
'n fatale rol,
et en onder"
dig, — zegt
dig. Waarom
in de kamer,
et avondmaal
beurt er niet
dus eigenlijk
latzelfde
rth en Berk-
higheid" van
a tegenwoor-
e klok slaat.
stivisme. Dat
t. Waar een
veel eeuwen

n gevoel ver-
n deze iden-
t, als hij een
dat hij Gods
lentiteit kun-
t de vorm is,
is komt.

rd „inhoud"
den bijbel;
an den met
handelenden
de „Gegen-
igenis".
i) zelf weer
ar — heeft
inhoud?
zijn? Hoort
in g (Akt)
Gegenstand"
zijn (66).
niet een ge-
rd-zijn.
er een niet-
penwijsheid.
soo vlot mo-

Openbaring
vens gezegd,
lf gezag be-
houd is. De
i staat, aan
itbrengt, en
i kracht op
ren, dat ook
re zorg van
le noemen).
en interesse

om haar inhoud. De nadere bezinning op de verhouding van inhoud en vorm (verhouding Gods Woord—mensen-woord, proces der inscripturatie, aard der inspiratie) is het terrein der theologie, behoort niet tot de Kerk maar tot de school. Op de weg der geloofsbevinding is de erkenning van de Schrift als het Woord Gods niet een eerste, maar een laatste belijdenis. Het geloof begint bij de inhoud en eindigt bij de vorm.

De duisterheid, en kerkelijke oneerlijkheid, ik mag het woord niet achterwege laten, geloof ik, van deze redeneering is hierin gelegen, dat men zich aanstelt, alsof dat, wat „er staat" bedoeld is als ware het dat „wat er in staat". Maar dat is nu juist het misleidende. Die „werken Gods", die „staan er niet in". Daarvan en daaraan wordt slechts getuigenis gegeven. De letter, die „staat er". Maar wat „er staat", wordt nu slechts als de „vorm" aangediend; terwijl een normaal lezer pleegt te vermoeden, dat wat er staat de „inhoud" zelf is. En daarom is dit een knappe, maar dan alleen de argeloozen misleidende redeneering, die wat er staat (de inhoud) in discredit brengt, terwijl men zegt: heb er toch eerbied voor, want de inhoud, dien moet ge gelooven. K. S.

VORM-EN-INHOUD-KUNSTGREPEN OOK IN DE DOGMENGESCHIEDENIS.

Hierboven spraken we over Berkhof's opereeren met het vorm-inhoud-schema. Let op, hoe onder dit aspect ook de dogmen- en kerkgeschiedenis wordt geteekend, en — misteekend. De auteur schrijft:

Het is echter een feit, dat deze vorm der Openbaring in de laatste eeuwen een veel zwaarder accent heeft gekregen, dan zij van nature in de economie Gods en in de geloofsdaad bezit. De situatie noopte er toe. De Reformatie moest de gedachte afwijzen, dat de Kerk de primaire vorm der Openbaring zou zijn. In de plaats der Kerk stelde ze de Schrift. Tegenover de apologetische uitbouw van de kerkleer door de theologen der Contra-reformatie, ontwikkelde de reformatische theologie op even apologetische wijze een brede leer aangaande de Schrift en haar eigenschappen. Zo werd de grote slag tussen de beide confessies geleverd op het gebied van de vorm, of (dogmatisch gezeten) van de prolegomena.

Onder „prolegomena" worden verstaan die gedeelten van een verhandeling, die over de vóór-vragen handelen. Maar ook hier is weer een misgreep. Want indien men tot den inhoud der Schrift rekent datgene wat er werkelijk staat, dan is ook het geene de bijbel van zichzelf zegt tot zijn inhoud te rekenen. Het gaat niet aan, den inhoud van een koninklijke boodschap te noemen datgene, waarvan de boodschaps tekst een getuigenis geeft (zonder dat het erin staat), en dan op eigen gezag te gaan uitmaken, wat de boodschap van een koning waard is en waard kan zijn; en daarna te verklaren, dat dit kwesties zijn der prolegomena. De prolegomena der dogmatiek zijn geen prolegomena van den bijbel. Die zegt zelf, wat hij is, en wat hij waard is, en wat de waarde is van wat „er staat" en van wat „er achter staat". De inhoud van de uitspraken van den bijbel, ook omtrent zichzelf, heeft dan te gelden in al ons spreken, prolegomena zoowel als eigenlijke hoofdstukken der leer. We lezen verder:

Later betrad een andere tegenstander het veld, het neo-protestantisme, dat de vorm der Openbaring zocht in geweten, natuur, zedelijke normen of religieus gevoel.

Alsof het barthianisme zelf geen verkapt „neoprotestantisme", d.w.z. modernisme was: zie wat we hierboven opmerkten over de „ontmoeting". Verder:

Vandaaruit kwam het kritisch te staan tegenover de openbaringsprestatie der Schrift en kreeg het een scherp oog voor de menselijke kant van de Bijbel.

De menselijke „vorm"; dat heet nu de menselijke „kant". Het wordt al net zoo ingewikkeld als een synodale verbondstheorie (Praeadvies). Verder:

Zo werd de historische kritiek geboren. En weer werd de strijd gevoerd over de vorm, zodat de orthodoxe theologie met een formalistisch waterhoofd bezwaard bleef.

Een formalistisch waterhoofd, welja. Alsof niet Barth's Dogmatiek in feite niets anders was dan een oneindige repetitie van zijn prolegomena, en dus, vanwege het nu noodzakelijkerwijze ontbreken van zulk een leer-inhoud die geen v r a g n á á r „het" dogma was, doch een r e p r o d u c t i e van geopenbaarde inhoud en niets anders was dan waterhoofd, en waterromp en wat daar verder aan onsmakelijke beelddruk zou te gebruiken zijn.

We besluiten met het citeren als volgt:

Het Schriftgezag bleef het schibboleth, dat de geesten scheidde. Tegenover de autonomie van het neo-protestantisme ging het om het gezag der Schrift, zoals het tegenover de R.K. Kerk om het gezag der Schrift ging.

De positie der orthodoxie tegenover dit dubbele front was onvermijdelijk, maar de daarbij behorende polemisch apologetische instelling heeft haar geen goed gedaan. Dit voorop stellen van de vorm der Openbaring — waarna dan, als er nog tijd overbleef, ook over de

inhoud werd gesproken — ging recht tegen de draad der geloofsbevindingen in en moest tot een verkrampt en formalisering der orthodoxie leiden. Het zoveel lichter en natuurlijker accent, en de zoveel grotere vrijheid waarmee Luther en Calvin over de Schrift als de vorm der Openbaring spraken, is latere geslachten vreemd geworden. Luther critiseerde vanuit de inhoud de vorm, tenminste een tijd lang. Zijn opmerkingen over Jacobus, Hebreërs en Openbaring zijn bekend. Calvin was voorzichtiger, maar zijn commentaren en de voorrede's daarbij, bewijzen dat het ook hem geheel om de inhoud en veel minder om de Schrift-als-vorm te doen was. Vooral bij de bespreking van sommige der algemene zendbrieven horen we een kritische toon. Nu, na drie eeuwen van strijd, spreekt de orthodoxie een andere taal. We horen uit den treure spreken over „het Schriftbeginzel", over „schriftuurlijk", „schriftgetrouw", „bijbelgetrouw". Iemand zei onlangs tegen me: „Wij kunnen toch met een mens niet over de bijbel spreken, als wij niet eerst zeggen, met welk gezag die tot ons komt!" En ik hoorde zelfs van iemand, die deze regel in praktijk wilde brengen, door eerst aan de buitenkerkelijken te bewijzen, dat de Bijbel Gods Woord is, om hun daarna te gaan vertellen, wat er dan wel in staat. Zeker, dit zijn extremen. Maar ze zijn symptoom van een diepe formalisering en verschooling der orthodoxie.

Dat hiermee de weg van de geloofsbevinding verlaten is en Kerk en school verwisseld zijn, blijkt daaruit, dat dit „Schriftprincipe" niet bij machte is om een echte scheiding der geesten tot stand te brengen. Dat was wel mogelijk, zolang men over de vorm sprak, terwijl men de inhoud bedoelde. Nu kan men zich wel met veel ophef in allerlei acties en congressen verenigen op „de Heilige Schrift als Gods onfeilbaar Woord" (dat kan men van Steenblok tot Schroten, van K. Dijk tot Joh. de Heer, van Schilder tot Ridderbos!); maar daarmee is geen inhoudelijke geestesgemeenschap meer aangeduid.

Inderdaad, op de tusschen genoemde heeren in gedrag zijnde punten ontbreekt ook elke inhoudelijke geestesgemeenschap. Maar bij de Barthianen ontbreekt die helemaal. Die hebben alleen maar geestesgemeenschap in de, negatieve, formalistische waterhoofdsprolegomena, die immers het abc en het xyz der barthiaanse filosofie (beter gezegd: het barthiaanse logicisme) zijn. Evenzeer verhaspeld als het debat over de analogia entis; dat was bedoeld als een kwestie van logica, en werd misvormd tot eene van metaphysica. K. S.

DS B. A. BOS OVER DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ: MEEGESLEURD IN DEN VAL VAN HET LIBERALISME.

DS Joh. Francke schrijft in Kb. Zuid-Holland-Zuid:

Wij hebben indertijd in deze Kerkbode geschreven, dat ds B. A. Bos reeds in 1946 met een program voor een nieuwe politieke partij in 'n actiesat liep. De Bos ontkende dat. En nu is ons gebleken, dat hij daarin gelijk had, doch verzwag, dat hij in Nov. '46 had bedankt voor het lidmaatschap van de a.r. kiesvereniging in Voorburg en zich ook van de a.r. partij had losgemaakt.

Dat blijkt uit een stuk, dat hij in Nov. '46 aan die a.r. kiesvereniging heeft gezonden en dat hij ook in Voorburg heeft verspreid. Wij zijn in het bezit van bedoeld stuk en laten het hier in extenso volgen. Het is een zeer ernstig en degelijk stuk, dat de overweging waard is en ook in 1950 nog van actueel belang.

Ook wij vernemen, dat ds Bos de beweringen van ds Francke onjuist genoemd had, en waren dus benieuwd, wat hij op die bewering te zeggen had. Dat is al gebleken. Thans volgt het eerste gedeelte van het schrijven van ds B. A. Bos, zooals ds Francke dat weergeeft in zijn kerkbode:

Voorburg, November 1946.
Aan het Bestuur en de Leden
van de A. R. Kiesvereniging
„Nederland en Oranje".
V O O R B U R G.

Hooggeachte Heeren,

Het is na lange en ernstige bezinning, dat ik men mij met het volgende schrijven tot U te moeten wenden, met het verzoek het in Uw ledenvergadering voor te lezen, waar ik meen, dat het alle leden geldt.

De toestand van ons werelddeel zie ik zeer ongunstig en ernstig. Ik meen dat sinds den oorlog er in West-Europa een geestelijk zedelijk vacuum is ontstaan, dat een deels mogelijk profetie is van den algeheelen ondergang van ons werelddeel en anderdeels ons tot ernstige bezinning roept, waar de Heere ons misschien nog een laatste kans tot redding geeft.

Dat geestelijk zedelijk vacuum, dat ik zoeven noemde, schijnt mij het gevolg te zijn van een ernstige crisis, die het liberale denken heeft aangetast. De S.D.A.P. die zichzelf omgevormd heeft tot een „populaire" en „liberale" Partij van den Arbeid, moge zich nog voorstellen iets te kunnen redden van de vergane glorie, maar dit zal m.i. niet gelukken, waar deze omvorming zelf reeds zegt dat men aan eigen idealen niet meer onvoorwaardelijk gelooft. Eensdeels kunnen we ons daarover van harte verblijden, als we er aan denken, hoe sinds de Fransche Revolutie het christelijk beginzel van het liberalisme ontzaglijke tegenstand heeft ondervonden. Maar anderdeels wil ik niet vergeten — en dit profeteert misschien heel ernstige dingen — dat heel West-Europa op liberale grondslagen is gefundeerd en heel de publieke opinie, alsmede de welvaartspolitiek, op deze grondslagen rust. Daarom staan we naar mijn gedachte voor een bankroet der Westersche wereld.

Niet slechts is de maatschappelijke positie van ons en onze kinderen in gevaar, maar veel ernstiger is, dat de geestelijke kracht van West-Europa en ook van ons volk verdwijnt!

Het doet mij hartelijk leed, dat ik na veel beraad tot de overtuiging moest komen, dat de anti-revolutionaire partij tegen deze ontreding, die catastrofaal is, geen dan opwerpt of kan opwerpen, want zelf wordt deze partij meegesleurd in den val van het liberalisme. Al voert ze in haar vaan ook den naam van Christus, de oude beginselkracht is blijkbaar van haar geweken en steeds meer heeft zij zichzelf met het liberale denken verzoend, met als gevolg dat zij tot waarlijke reformatie niet bereid blijkt te zijn en de geestelijke kracht mist om het vacuum te vullen.

Hierbij denk ik aan het program van actie der A.R.-Partij van 1946, waarin in art. 3 (zie Trouw van 19 Febr. 1946) gehandeld wordt over de geestelijke vrijheid en deze aldus wordt omschreven: „De niet-neutrale, de Christelijke Staat heeft de geestelijke vrijheid te handhaven en te bevorderen, de geestelijke verscheidenheid te eerbiedigen" (vtdruk van mij. B.). Het gaat hier om de vraag of we de geestelijke en de principieele verscheidenheid mogen eerbiedigen. En of deze eerbiediging grondslag kan zijn van den christelijken Staat. En dat meen ik met ernst en beslistheid te moeten ontkennen. Als gevolg van de zonde, die zich doorgezet heeft tot alle menschen en alle levensverbanden en levensverhoudingen is er een geestelijke verscheidenheid. En waar wij werkelijkheidsmenschen zijn, zullen we dit in ernst hebben te aanvaarden en er mee hebben te rekenen. Maar dat is heel iets anders dan EERBIEDIGEN. Dat eerbiedigen is zuiver humanistisch en moet blijkbaar mogelijk maken onder de samenwerking met anderen in de regering een basis te leggen, maar een basis, die niets te maken heeft met Christus, ja, die Zijn heerlijkheid schuilt doet gaan en in wezen Zijn absolute Koningschap verloochent.

Dat dit zuiver liberaal, of wilt U „humanistisch" is, moge U blijken, als ik het A.R.-standpunt even vergeijk met dat van de liberale Partij van de Vrijheid. Het uitgangspunt van het program van de P.v.d.V., aangehaald in tal van verkiezingspamfletten en in „Voorlooppige interne Leidraad van de P.v.d.V." is, dat men in de op christelijken grondslag berustende samenleving de Vrijheid, gepaard met de Verdraagzaamheid en Verantwoordelijkheid in den rechtsstaat vooropstelt. De Partij van de Vrijheid beweert hiermee naast de Christelijke partijen te staan.

En bij nuchter overwegen moeten we zeggen, dat er veel overeenkomst is met het A.R.-program van actie, dat ik aanhaalde. Die eerbiediging van de geestelijke verscheidenheid in den niet neutralen staat, stemt aardig overeen met de vrijheid en verdraagzaamheid in den op christelijken grondslag gefundeerden rechtsstaat. Ik herinner mij hoe ik vroeger vrij geregeld in de Rijkswerkinrichting „Veenhuizen" kwam, en hoe daar bijna elk koloniehuis een opschrift droeg, als: Vrijheid, Verdraagzaamheid, Menschelevendheid, Humaniteit enz. En hoe die vrijheid en die eerbiediging van de geestelijke verscheidenheid wordt toegepast, blijkt duidelijk uit de regeringspolitiek van de A.R.-Partij in de laatste 10 jaren. Samenwerking op brede basis; nationaal kabinet en meerdere slagzinnen zeggen ons dat men tenslotte niet leeft uit de Souvereiniteit Gods, maar uit de volkssouvereiniteitsgedachte, ondanks principieele „leuzen". De eerbiediging — wat iets anders is dan aanvaarding — van de geestelijke vrijheid, kan m.i. nooit de grondslag zijn van een waarlijk christelijken staat. Aan elk staatsgezag ligt nu eenmaal een beginsel ten grondslag en zonder dat is er geen enkel staatsgezag denkbaar. De grondslag van een waarlijk christelijken staat is Gods soevereiniteit. En nu kan men wel zeggen dat er nog allerlei wetten gelden of worden uitgevaardigd, die aan het christendom herinneren, maar dit is nog geen garantie dat de Staat waarlijk christelijk is, of op een christelijken grondslag rust. Er is een onverzoenlijke antithese tusschen Gods soevereiniteit en de volkssouvereiniteit en van onzen z.g. „christelijken staat" is de laatste de grondslag. Heel onze constitutie rust op de „beginselen" van de Fransche revolutie met haar humanistische leuze van „vrijheid, gelijkheid en broederschap". En het ideaal der Fransche revolutie was een einde te maken aan de traditionele regeringsvorm en ze eischte dat het volk zelf — oordeelend naar zijn „gezond verstand" — zou uitmaken hoe het zou worden geregeerd. De volkssouvereiniteit was het eenige beginsel. En elk hooger beginsel dat men als basis voor de samenleving zou willen stellen is als vooroordeel gebrandmerkt en als conservatief ter zijde gesteld.

En zoo is het bij ons nog. De regering wordt samengesteld in overeenstemming met den wensch van het volk, dat soeverein is. En de A.R.-Partij heeft hieraan meegedaan en doet hieraan vandaag mee. Haar begerte naar een nationaal kabinet of een kabinet op brede basis is daarvan het bewijs. En in die constellatie tracht nu de A.R.-Partij zooveel mogelijk stemmen te krijgen, om zooveel mogelijk „christelijke" resultaten te kunnen boeken. Het gaat — ondanks mooie leuzen — niet meer om beginselen in de eerste plaats, maar om een te verkrijgen resultaat! Ze heeft zich naar het beginsel der volkssouvereiniteit geschikt en is dus met dit beginsel meegegaan, om — na eerst de basis praktisch aanvaard te hebben — nog te redden, wat te redden viel en de resultaten te boeken. In dezen is de regering van Colijn een duidelijk bewijs. Nimmer is misschien het resultaat zoo groot geweest; nimmer was ook de kracht van het christelijk beginsel zoo gering. Met inspanning van alle krachten heeft men zich op

Wijzigingen Handboek 1950

Biz 56 Bussum. Adres kerkeraad: A. H. Knauff, Lothariuslaan 95, Bussum.

Biz 77 Scheveningen. Adres kerkeraad: Mr L. Roeleveld, Voornestraat 6, Scheveningen, Tel. K 1700—555247.

Medewe
Prof. P.
K. v. H.
Meulink
Smilde,

alle
aan:
Adm.

INHOL
voor the
de exege
God zoe
burgers
tatie inz

De l

Schild
de Gern
Kuyper
zijn gen
uitgehol
laten zie
tusschen
het dog

Reeds
tot de g
hij stri
reservee
van de
Dezelf
de Dor
blijkt op
gen, dat
op diens
theologe
dacht of
Het is
tie, dat
Roomse
de houd
anders
beantwo
en apost
Vanda
voorzoo
zoek, w
Suarez
bleem h
torisch
doelwe
schouw
memorie
naar die
neemt, i
besprok
We vi
de Dord
deelte al
derde er
in par. 5
licht. W
licht de
behoudt
dingen,
melijk e
trachtin
zoo verv
mensch
tot de
bekeeren

100) K
der „Get

de kiezers geworpen. Duitzen humanisten stemden op de A.R.-Partij iets wat ze stellig niet gedaan zouden hebben, als de elsch van het beginsel duidelijk als een klarenstoot het volksgeweten had aangegrepen. Dan zou het Woord van Christus in vervulling zijn gegaan: Een discipel is niet meer dan zijn meester, indien ze U haten, zoo weet, dat ze Mij eer gehaat hebben dan U. En: In de wereld zult gij verdrukking hebben.

Enkele onderstreepingen (vet druk) zijn van mij. Niet alle.

Daarna spreekt de Bos over de verkiezingscampagne van de A.R.P., welk thema ons minder interesseert. Vervolgens.

Het is bekend dat Dr A. Kuyper eens in zijn Stone-Lezingen de Amerikaansche onafhankelijkheidsoorlog heeft verdedigd. Zijns inziens mocht deze niet vergeleken worden met de Fransche revolutie, waar hij van deze zooveel verschil als een puriteinsche huismoeder verschilt van een overspelige vrouw. Ook ik wil ze stellig niet gelijk stellen, maar zie ook de Amerikaansche vrijheidsoorlog gegrond op leuzen, die geput zijn uit de humanistische bron, de bron van de volkssoevereiniteit. Het bewijs daarvan vind ik in de Amerikaansche onafhankelijkheidsverklaring. Daarin lezen we: „Wij beschouwen het als vanzelfsprekende waarheden dat alle menschen gelijk geschapen zijn, dat zij van hun Schepper zekere onvervreemdbare rechten hebben ontvangen, dat onder die rechten zijn het leven, de vrijheid en het nastreven van geluk, dat het is om deze rechten te verzekeren dat de overheden over de menschen gesteld zijn en dat zij hun rechtmatige macht slechts ontleenen aan de toestemming van hen, die geregeerd worden; dat in alle gevallen waarbij een vorm van overheid verderfelijk wordt voor deze doeleinden, het volk het recht bezit deze te wijzigen of af te schaffen en een nieuwe overheid in te stellen, waarbij haar grondslagen op zulke beginselen worden gevestigd, en haar macht in zulke vormen wordt gegoten, dat deze het volk het meest geschikt toeschijnen, om zijn veiligheid en zijn geluk te verzekeren”.

Ik onderstreepte enkele woorden, uit welke bijzonder de volkssoevereiniteitsgedachte blijkt en vergeet het niet dat, naast de waardeering van Kuyper, ook gerekend moet worden met het feit, dat dit stuk een zeer gewaardeerd document heet voor de Westersche staatkunde. Ik zou, als ik let op de antirevolutionaire practijk, het haast ongewijzigd in het program der A.R.-Partij kunnen invoegen.

Het stuk is hiertoe nog niet geëindigd. De rest hopen we later door te geven. K. S.

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Aalten-Doesburg-Doetinchem-Winterswijk, A. Jagersma te IJmuiden.

Bedankt voor:

Meppel, R. te Velde te Zaik en Veecaten. Utrecht—N.W., H. Bouma te Assen.

— PREEKCONSENT. De classis Groningen heeft na gehouden onderzoek, aan de studenten D. Berghuis, Coenderweg 69 4/a, Groningen (Helpman), en W. G. de Vries, Jozef Israëlsstraat 54a, Groningen (Tel. 30063), toestemming verleend in de kerken 'n stichtelijk woord te spreken.

— LETHBRIDGE (Canada). Men verzoekt ons, namens den kerkeraad der Free Reformed Church te Lethbridge onderstaand artikel op te nemen in ons blad.

„Van verschillende zijde hebben de kerkeraad verzoeken bereikt om te mogen vernemen hoe de Free Reformed Church (Vrije Geref. Kerk) te Lethbridge is ontstaan.

Ook om legendevorming te voorkomen, volgt hier in het kort de wordingsgeschiedenis.

In Augustus 1949 waren er in Lethbridge 3 Gereformeerde gezinnen woonachtig, die zich hadden aangesloten tot een huisgemeente en geregeld huisgodsdiensatoefeningen hielden, terwijl er ook een gezin te Foremost en een te Iron Springs woonachtig was, die door de afstand niet geregeld met de anderen konden vergaderen, doch met hen geheel eensgezind waren.

Mede op advies van broeders in Nederland richtten wij ons in September tot de Protestant Reformed Church te Manhattan, de dichtstbijzijnde kerk van dit verband, met het verzoek om nader contact. Na enige correspondentie werd ons in November door de predikant van deze kerk en ouderling M. Flikkema een bezoek van drie dagen gebracht. Teyoren waren ons reeds geschriften van ds Hoeksema toegezonden, die we hadden bestudeerd. En juist was in de Standard Bearer verschenen de correspondentie tussen Prof. B. Holwerda en ds G. M. Ophoff, die ons jegens de P.R.C. tamelijk sceptisch stemde. De ontmoeting was echter zeer aangenaam. Uitvoerig en openhartig is gedurende deze dagen alles besproken wat ons verdeelde en wat ons verenigde. De verschillen bleken echter veel kleiner te zijn, dan we aanvankelijk dachten. In elk geval waren ze van dien aard, dat ze naar onze mening geen beletsel mochten zijn, om kerkelijk met hen samen te leven. En toen wij dan ook, nadat de bezoekers waren vertrokken, ons de vraag stelden: „Wat nu?” was er niet een van ons, die er niet van overtuigd was, dat aansluiten bij de P.R.C. eis des Heeren was.

Wij hebben ons toen tot de kerkeraad van Manhattan gewend met het verzoek ons tot de gemeenschap der kerk toe te laten. De kerkeraad antwoordde, dat hij ons verzoek zou doorzenden naar de classis West om advies. Dit bevreemde ons. Kon een kerkeraad zelve niet beslissen over de al of niet toelating tot de gemeenschap der kerk van een aantal leden? (Want we hadden ons niet als huisgemeente, doch als individuele leden en gezinnen gemeld). Toen nu in Januari ds P. Vis en broeder M. Flikkema ons weer bezochten was onze eerste vraag aan hen, wat de reden was van het advies vragen aan de classis. De predikant antwoordde ons, dat dit gedaan was om de uitzonderlijke figuur, dat een aantal leden wonende op een 580 km afstand van de kerk (want dit is de afstand Manhattan—Lethbridge) tot de gemeenschap der plaatselijke kerk zouden behoren. En ook wat betreft de financiële zijde wilde men het advies van de classis inwinnen. Het advies betrof dus louter de „technische” kant van de zaak. En toen wij nog eens nadrukkelijk vroegen, of het verschillend dogmatisch inzicht geen obstakel had gevormd, werd dit stellig ontkend. Wij waren beschaamd, ons wantrouwen was misplaatst gebleken en wij dankten God voor deze tweede ontmoeting.

De classis werd 1 en 2 Maart 1950 gehouden en op 13 Maart bezochten ds Vis en ouderling H. van Dijken ons en brachten tegelijkertijd het advies van de classis en het besluit van de kerkeraad mede. Dit luidde met toelating nog te wachten, tot ds A. Cammenga, zending predikant, ons eens zou hebben bezocht en daarover aan de zendingcommissie rapport zou hebben uitgebracht. Wederom rezen er vragen in ons, die we ook tot uiting hebben gebracht. Waren wij dan zendingsobject en moesten wij dan eerst onderwezen worden in de leer die in de P.R.C. geleerd wordt, opdat wij dan zo rijp gemaakt moesten worden voor deze kerken? Dit griede ons want wij hadden ter gelegenheid van beide bezoeken van de kerkeraad de dingen uitvoerig besproken en men kon dus weten, dat wij goed Gereformeerd waren. Aan het einde van dit derde bezoek, nadat ds Vis die Zondag weer 2 keer voor ons had gepreekt, en we weer spraken over ons verlangen om opgenomen te worden in hun gemeenschap, zei de ouderling van Dijken: „Maar dan moeten wij nog eerst eens spreken over jullie verbondsbeschouwing”. Uit dit gezegde bleek ons, dat er dus toch dogmatische moeilijkheden waren en niet alleen technische. En toen wij, zoals we gevraagd hadden, enkele weken later, in April de schriftelijke bevestiging kregen van dit antwoord, bleek ons nog eens weer, dat het verschil in verbondsbeschouwing, voor de kerkeraad toch een verandering was ons toe te laten. Ook schreef de kerkeraad, dat het nog wel enige weken duren kon, aler ds Cammenga zou komen. Gaarne was de kerkeraad dan echter bereid ons nog eens of meerdere malen te bezoeken, opdat ds Vis dan voor ons zou kunnen prediken. Wij stelden dit zeer op prijs, want dat betekende die Zondag(en) voor Manhattan: preeklezen. Maar aan de andere kant bleek ons hier uit, dat het nog wel maanden kon duren, voor deze zaak, die al sinds September 1949 liep, tot een beslissing zou komen.

Daarbij kwam, dat in Maart de eerste emigranten uit Nederland binnen kwamen, als vrucht van het werk van

ons immigratie-comité. We wilden deze broeders en zusters zo gaarne ontvangen in een eigen kerkelijk tehuis. Toen hebben wij gezegd: „Wij kunnen nu niet langer wachten. De kerk van Jezus Christus moet ook in Lethbridge tot openbaring worden gebracht. Als de P.R.C. ons niet wil ontvangen als broeders en zusters, dan zullen wij krachtens het ambt aller gelovigen zelf de kerk tot openbaring brengen”. En dat hebben wij toen op 16 April j.l. gedaan, hoewel we juist twee dagen te voren van ds Cammenga bericht ontvingen, dat hij 29 April bij ons hoopte te komen. Door de 10 manslidmaten, die de gemeente toen telde, zijn hij vrije stemming 2 ouderlingen en 1 diaken gekozen, die in de namiddagdienst zijn bevestigd. De oudste ouderling bevestigde eerst de beide anderen met het gewone formulier en daarna bevestigde de reeds bevestigde ouderling de oudste.

Toen ds A. Cammenga op 30 April voor ons optrad, werd hem gaarne de gelegenheid gegeven te prediken en wij ontvingen hem in zijn volle ambtsbediening.

Het was anders wel een vreemde figuur, die, zoals ds Cammenga ons zeide, hij nog nooit had aangetroffen, n.l. dat hij door de kerkeraad van een niet tot zijn kerken behorende gemeente toegelaten werd tot de prediking. Wij hebben echter door deze handelwijze willen uitdrukken onze hartelijke begeerte om tot eenheid te komen met de Protestant Reformed Churches, doch zien de veranderingen op de weg tot elkander alleen van hun zijde op onze weg gelegd. Wij zullen echter weigeren om ons te laten onderwijzen in de „Prot. Reformed” waarheid, zoals ds Vis zich eens uitdrukte en wij wijzen ook af hetgeen ds Cammenga vlak voor het einde van zijn 3-weeks verblijf ten onzen zeide. Toen we hem mededeelden, dat we met nader contact en met de Gereformeerde kerken in Nederland en met de Prot. Geref. Kerken hier zouden wachten, totdat deputaten van beide kerkverbanden zouden hebben samengesproken, en de synodes een beslissing dienaangaande zouden hebben genomen, zeide hij: „Dat is jammer, ik durf het zelfs zondig te noemen geen nader contact te zoeken met onze kerken. Want nu gaan jullie natuurlijk weer vrijgemaakte preken lezen en dan groeien jullie van ons af”. Deze zienswijze werpen wij verre van ons. Alsof er een Gereformeerde en een Prot. Gereformeerde waarheid is, waar onze kerk zo'n beetje tussen in staat. Er is slechts één Waarheid en wij geloven deze te belijden.

Zo staan wij dan in dit grote land met thans in totaal 133 zielen. Niet veel rijken, niet veel edelen, arm naar de wereld, maar rijk in God. We vergaderen in een schoolgebouw, waar we elke week uitgezet kunnen worden en hebben geen geld om een kerkje, al is het nog zo eenvoudig, te bouwen.

Gedurende enige weken heeft ds J. Hettinga van Harlingen in ons midden vertoefd. Het was een feestdag, toen hij in onze gemeente 6 kinderen doopte en het H. Avondmaal bediende. Voor sommigen onzer was het bijna twee jaar geleden, dat zij dit voor het laatst hadden genoten en onder de gedoopte kinderen was er een van reeds 1½ jaar. En nu ds Hettinga weer is vertrokken, worden wij elke week opnieuw door het lezen van predikaties van Geref. predikanten uit Nederland, gesterkt.

Ook in Edmonton is vorige week de Vrije Geref. Kerk tot openbaring gebracht onder leiding van de kerkeraad te Lethbridge, aanvankelijk met 72 zielen, terwijl de huisgemeente te Vancouver met vijf gezinnen, voorlopig bij Lethbridge gaat inwonen.

„Wij hebben het Profetische Woord, dat zeer vast is”. 2 Petr. 1:19.

De Raad van de Free Reformed Church te Lethbridge.

D. M. BARENDREGT, voorz.

J. DE HAAS, 2e scriba.

Box 270, Lethbridge, Alta, Canada”.

(Wij plaatsen dit bericht, zonder daarmee een oordeel uit te spreken over de handelingen, hetzij van deze, hetzij van gene zijde. Ieder weet, hoe ik als redacteur en als deputaat voor de correspondentie met buitenlandse kerken, denk. En ik vrees, als ik dit stuk lees, dat misverstand niet uitgesloten is. Ds Cammenga, dien ik goed ken en zeer waardeer, zal allicht iets meer hebben gezegd, dan de uiteraard korte samenvatting zijner woorden tot zijn recht kan doen komen. Met wat geduld en wijsheid komt veel wel weer terecht. K.S.)

BOEKEN TE KOOP

GEVRAAGD:

Dächsel, Bijbelverklaring O. en N. Test f 40.—; Grosheide, Mattheus (Bottenburg) f 5.—; Greijdanus, Lucas (Bottenburg) dl II of dl I en II; Greijdanus, Romeinen (Bottenburg) dl II of dl I en II; Greijdanus, Philippenzen (Bottenburg) f 6.—; Sikkel, Boek der Geboorten f 7.50; Dijk, Welbehagen f 2.50; Bavinck, Magnalia Dei f 4.—; Colijn, Saevis f 3.—; Aalders, Bijb. Handboek 2 dln f 10.—; Kuyper, Encyclopaedia, 3 dln, 2e dr. f 10.—; Kommentar z. A. Test. ed. Volz. e.a., compleet of diverse losse delen; Gispin, Leven der Profeten, 3 dln f 2.50; Eerdman, Godsdienst van Israël, 2 dln f 5.—; Dippel, Kerk en Wereld f 5.—; Bakh. v. d. Brink, Kerkgeschiedenis, 2 dln f 7.50; Grosheide, Gesch. d. Kerk, 3 dln f 7.50; Brakel, Red. Godsdienst, 2 dln, nwe dr. f 7.50; Dooyeweerd, Wijsbegeerte d. Wetidee, 3 dln f 20.—; Diverse delen Korte Verklaring.

Brieven onder No. 507 Bureau „De Reformatie” te Goes.

KENT U REEDS

Zangers en Speellieden

van D. W. L. MILO?

Dit werk is onmisbaar voor hen, die belang stellen in den eeredienst onzer Kerken. Prijs f 5.—, voor abonné's op de R.B.-Serie f 2.50.

Vraagt het Uw boekhandelaar of den uitgever.

Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Giro 36000.

HET KAARTSYSTEEM voor Kerkelijk Gebruik

is weer verkrijgbaar.

Ook zijn voorradig de

KARTONNEN EN

HOUTEN

KAARTENKASTJES

voor ruim 800 kaarten

Vraag Uw boekhandelaar of den uitgever

Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Giro 36000.

Voor goede en goedkope Geref. lectuur!

In de brochure-reeks „WOORD EN WERELD” is als 2e brochure aan de abonnees toegezonden

De beslissende strijd der Kerk

door PROF. C. VEENHOF.

Als eerste brochure verscheen „DE KERK IN HET EINDGERICHT”, door Prof. B. HOLWERDA.

De prijs werd buitengewoon laag gesteld. Een reeks van ± 8 brochures tezamen plm. 300 pag. omvattend, kost f 1.75. Bij getallen lager. Ook kunnen de brochures afzonderlijk worden geleverd, doch bij minstens 20 exx. tegelijk 20 exx. kosten f 3.—, 100 exx. f 12.—. Speciaal willen we er de aandacht op vestigen, dat we deze brochures verzenden aan opgegeven adressen. Wie één adres opgeeft en f 1.75 stuurt, kan daarop rekenen. Voortdurende, eenvoudige en Schriftuurlijke voorlichting blijft in dezen tijd van chaotische verwarring een dringende behoefte onder Uw bekenden. Deze brochure-reeks voorziet daarin. Profiteer ervan!

Alle bestellingen bij vooruitbetaling per giro of postwissel ten name van H. H. VAN DER LINDEN, Tulpstraat 62a, Goes, Post. 537347.

Adverteert in dit blad! !

Heden ontstiep in volle vrede, in zijn Heere en Heiland, onze mede-ambtsdrager, broeder

P. W. HOOGERS,

in de ouderdom van 42 jaar. De Koning der kerk zij dank voor het vele, dat Hij in deze broeder aan ons heeft geschonken en Hij trooste de bedroefde familie.

Matth. 19: 29.

Namens de Raad der Geref. Kerk:

H. SCHOLTEN, Praeses.
E. J. PIERIK, Scriba.

Berkum, 20 Juli 1950.

Boekbinderij VAN KUIJK

Voor al Uw Bindwerk.

Reformatie f 3.—
Catechismus f 2.—
Godsopenbaring . . . f 2.—

Zalmstraat 1 - Schoveningen